

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Христо Илков Христов,

член на научното жури по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“
в професионално направление 3.3. Политически науки (Международни
отношения), обн. ДВ, бр. 61, 2.08.2022 г.

В качеството си на вътрешен член на научното жури по обявен конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 3.3. Политически науки (Международни отношения), обн. ДВ, бр. 61, 2.08.2022 г., назначен със Заповед №РД – 38-486/05.08.2022 г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, след като се запознах с представените за участие в конкурса документи и научни публикации, и като имам предвид приложимата нормативна уредба за развитие на академичния състав, установена в Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), обн. ДВ, бр.38 от 21 Май 2010 г., посл. изм. ДВ, бр.102 от 23 Декември 2022 г., Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ППЗРАСРБ) и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (ПУРПНСЗАДСУ), представям настоящото становище.

I. Относно общите условия за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“

1. За участие в конкурса е поставена една кандидатура – на д-р Мира Здравкова Кънева, главен асистент по Международни отношения в Катедра „Международно право и международни отношения“ на Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

2. Д-р Мира Кънева отговоря на определените в нормативната уредба условия, свързани с необходимата образователна квалификация и професионален опит за участие в конкурса, доколкото е магистър по международни отношения, магистър по право и доктор по политически науки (международни отношения), видно от представените дипломи за съответните образователни степени и за образователната и научна степен „доктор“. Тя е работила на академична длъжност

„асистент“ и „главен асистент“ в ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“ повече от две години, видно от представеното удостоверение за трудов стаж.

3. Видно от представената справка и доказателствен материал, тя отговоря на приложимите на минималните национални изисквания по чл. 26 ЗРАСРБ, определени в ППЗРАСРБ и ПУРПНСЗАДСУ, доколкото формира общо 445 точки – в различните относими показатели.

4. Не е налице доказано по законоустановения ред плагиатство или недостоверност на представените научни данни в научните трудове на кандидата.

II. Оценка на кандидатурата по същество

1. За участие в конкурса кандидатът д-р Мира Кънева е представила монографично изследване на тема „Границите в международните отношения. Теоретични, нормативни и практически проблеми“, публикувано от Издателска къща „Гутенберг“, София, 2022 г., 339 стр., ISBN: 978-619-176-210. Представени са и други научни публикации, макар това да не е задължително условие за участие в конкурса при наличието на публикуван монографичен труд.

2. Представеният монографичен труд е фокусиран върху актуална и значима проблематика, която не е била предмет на самостоятелно и задълбочено научно изследване в българската доктрина по международни отношения, а от друга страна не повтаря осъщественото изследване за придобиване на образователната и научна степен "доктор". Монографичният труд несъмнено разкрива оригинален характер, като почива на ясно обособена и логично развита структура. Характеризира се с богат научен апарат. Изследването показва солидната теоретична подготовка на автора, както и впечатляващи качества на изследовател, способен да работи с множество комплексни категории на политическите науки, както и на други социални науки.

Като основно достойнство на монографичното изследване следва да бъде отчетено, че то концептуализира границите като фундаментален класификатор на пространството с присъщи характеристики, типологии, функции и проявления, както и с съответните ограничения, които границите търпят. Оригинален принос представлява направеният критичен преглед на източниците на доктрината, които разглеждат въпросите за границите, чрез който се очертава, че границите не оставят монополизирани от политическата география и геополитиката, нито от политикономията и социологията, нито от културологията и антропологията, а могат да бъдат изследвани и разбирани в най-пълна степен като се отчете интердисциплинарният характер на проблематиката, с която са свързани.

Друг оригинален принос на монографичното изследване е развитата класификация на границите в международните отношения, която включва многобройни типове граници, а от друга страна служи за разграничение на фактори

и субекти от значение за международните отношения. Тази класификация позволява на автора да изведе заключението, че границите представляват категория сама по себе си, като същевременно са инструмент за категоризиране и указване на мащаб на съдържанието или обхват на действието.

Ценен елемент в изследването представляват също анализът на различните етични дилеми, породени от структурирането на пространството във връзка със силата, суверенитета и територията. От особен интерес е поставеният акцент върху символното значение на границите и очертаваният в труда потенциал, който те имат, да влияят съществено на социалните и политическите връзки в глобален аспект. Като оригинален резултат от провеждане на изследването следва също да се приеме и очертаната зависимост между възникващите кризи като миграционната и пандемичната криза и склонност държавите са да решават подобни ситуации по стереотипизиран начин, като използват границите като фактор на ограничение и налагат лесни и бързи решения, често несъобразени с гражданите и техните права.

3. Сред представените за участие в конкурса други научни публикации се открояват още няколко изследвания, разкриващи особена актуалност и значение за българската доктрина по международни отношения, чрез които несъмнено е реализиран оригинален научен принос. Те от друга страна затвърждават оценката за теоретичната подготовка и изследователския капацитет на кандидата.

3.1. Акцент в тази връзка следва да бъде поставен на статията „Някои етични дилеми относно границите на суверенитета – офшорни зони и аутсорсване на военна сила“, Съвременно право, бр. 1, 2022, стр. 19 – 31, ISSN (print): 0861-1815. В нея се проблематизират суверенитетът и границите, като се разглеждат последователно два случая на детериториализация на суверенитет като една от противоречивите тенденции в рамките на глобализацията – т.нар. „данъчни убежища“ и аутсорсването на употребата на сила на частни военни компании. Като принос на автора могат да се разглеждат развитата идея за алтернативен суверенитет на данъчното облагане, който създава два нови типа граници, както и идеята, че аутсорсването на военна сила поставя проблеми, свързани с откритостта, отчетността, отговорността и контрола над дейността на частните военни структури и поставя под въпрос отчетливостта на границите.

3.2. На следващо място интерес представлява също статията „Revolution and Devolution in Contemporary European Territoriality: Political Orders and Moral Borders in Exit-ing“, In: Belov, M. (ed.). Territorial Politics and Secession. Constitutional and International Law Dimensions. (Federalism and Internal Conflicts Series. Palgrave Macmillan (Springer Nature Switzerland AG), 2021, pp. 59-77, ISBN: 978-3-030-64401-7. Анализът има за предмет деволуционните процеси, които не са изследвани в българската доктрина по политически науки и международни отношения. Авторът умело защитава разбирането, че деволуцията в териториалността представлява „нова нормалност в мрежите на взаимозависимост“, които поддържа европейската

интеграция, като тази идея е обоснована в контекста на оттеглянето на Обединеното кралство от Европейския съюз. Изследването очертава и моралните „червени линии“ на деволюция в европейски контекст, като определя като такива крайната националистическа реторика, насочена към „възстановяването на контрола“ и защитата на суверенитета.

3.3. Внимание следва да се обърне и на студията „Промените във външнополитическата роля на България след 1989 г. – концептуални, нормативни и практически проблеми“, част от сборника „Промените в българската правна система през призмата на международните отношения, международното право и правото на Европейския съюз (1989–2019)“, съст. Васил Пандов, Боряна Мусева, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София, 2021, стр. 395-426, ISBN: 978-954-07-5234-1. Като се фокусира върху развитието на българската външна политика след промените от 1989 година, изследването достига до няколко значими извода – на първо място, констатира се еволюция от приспособяване на външнополитическата роля на България без устойчиви стратегически приоритети към радикално реструктуриране след средата на 1990-с консенсусно направление евро-атлантическата преориентация; на второ място, подчертано е значението на липсата на единен стратегически документ за външнополитическия курс на страната, който да е плод на консенсус, като на този основа е изведено заключение за конюнктурност на външнополитическите програми и действия; на трето място, очертава се, че политическото съгласие по ключовото направление в българската външна политика след 1989 г. - европеизацията на България, се оказва частично работещо решение при възприемането на достиженията на правото на европейската интеграция и при изграждане на необходимия институционален капацитет за адекватното участие на страната в европейския процес.

3.4. Като ценно достижение в изследователската работа на д-р Мира Кънева следва да се определи и студията „Държава, територия и граници през призмата на политическия реализъм“, публикувана в Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Юридически факултет, 2019, том 86, стр. 512–550, ISSN: 0081-1866. Публикацията е първото задълбочено изследване в българската доктрина, което съчетава три основоположни категории на политическите науки, които са част от основополагаща мисловна парадигма за теорията на международните отношения. В студията се анализира преходът в рамките на повече от 250 години на класическата геополитическа мисъл и начина, по който се нормира пространството и се оказва въздействие върху държавата и нейните характеризиращи елементи: суверенитет, територия и граници.

3.5. Оригинален принос в научните изследвания, осъществени от кандидата, несъмнено разкрива и статията „The Rule of Law from the English School Perspective. Cases of the Shifting Boundaries of Exclusion and Inclusion in Contemporary International Society“, In: Belov, M. (ed.). Rule of Law at the Beginning of the Twenty-

First Century. Eleven International Publishing. The Hague, 2018, pp. 161-172, ISBN: 978-94-6236-858-3. Публикацията разглежда концептуалната рамка на Английската школа в контекста на проблемите на включването и изключването в международните отношения, като ги свързва с върховенството на правото като фундаментален легитимиращ критерий. Ценен принос на автора представлява това, че за първи път в българската доктрина се изследват глобални практики на изключване на провалени държави и държави-парии. Основната застъпена идея е по посока на това, че върховенството на правото не бива да бъде налага чрез практики на хегемонистична връзка като различни санкционни режими, а следва да бъде насърчавано чрез разпространение на влияние в международен план.

4. С оглед на бъдещата работа на кандидата и използването на развиваните от нея изследвания за целите на обучението по Международни отношения в СУ „Св. Климент Охридски“, както и в други български висши училища, бих споделил разбирането, че постигането на един по-лек изказ само може да допринесе за реализирането на максимален научно-приложен ефект от изследванията.

5. Доколкото съм имал възможността да наблюдавам и преподавателската работа на д-р Мира Кънева, бих желал също да подчертая, че тя се е доказала като отдаден и съвестен преподавател, които допринася съществено за развитието на ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“ като едно от основните средища на обучението по Международни отношения в България. Наред с това д-р Кънева участва активно и ангажирано в научния живот на катедра „Международно право и международни отношения“ и на Юридическия факултет, като взаимодействие пълноценно с колегите от академичния състав на катедрата и факултета в реализирането на широк кръг научно-изследователски проекти и инициативи.

III. Заключение

Въз основа на гореизложеното споделям категоричната си убеденост, че д-р Мира Кънева отговоря на нормативно определените условия за заемане на академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 3.3. Политически науки (Международни отношения), обн. ДВ, бр. 61, 2.08.2022 г., а от друга страна разполага с научни познания, изследователски капацитет и качества на преподавател, които предполагат научното жури да приеме решение да предложи на Факултетния съвет на Юридическия факултет да избере кандидата на академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 3.3. Политически науки (Международни отношения).

доц. д-р Христо Христов